



UvA-DARE (Digital Academic Repository)

[Bespreking van M. Julien (2017) The role of dummy auxiliaries in the acquisition of finiteness in Dutch : a comparison between various groups of L1 and L2 learners]

Kuiken, F.

DOI

[10.5117/NEDTAA2018.1.BOEK](https://doi.org/10.5117/NEDTAA2018.1.BOEK)

Publication date

2018

Document Version

Final published version

Published in

Nederlandse Taalkunde

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kuiken, F. (2018). [Bespreking van M. Julien (2017) The role of dummy auxiliaries in the acquisition of finiteness in Dutch : a comparison between various groups of L1 and L2 learners]. *Nederlandse Taalkunde*, 23(1), 92-95.
<https://doi.org/10.5117/NEDTAA2018.1.BOEK>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.
UvA-DARE is a service provided by the Library of the University of Amsterdam (<https://dare.uva.nl>)

Manuela Julien. *The role of dummy auxiliaries in the acquisition of finiteness in Dutch. A comparison between various groups of L1 and L2 learners.* Utrecht: LOT, 2017. 305 blz. ISBN 978-94-6093-226-7. € 35.

Hij is zitten (bedoeld is *Hij zit*), *Mama doet werken* (*Mama werkt*) of *Zij gaat huilen* (*Zij huilt*) zijn voorbeelden van zinnen die je gemakkelijk uit de mond van een jong kind of een beginnende tweedetaalleerder kunt horen. De vraag is waarom taalleerders dat soort constructies met 'lege' hulpwerkwoorden als *zijn*, *doen* en *gaan* gebruiken. Over die vraag heeft Manuela Julien zich gebogen in haar proefschrift 'The role of dummy auxiliaries in the acquisition of finiteness in Dutch. A comparison between various groups of L1 and L2 learners', waarop zij op 24 februari 2017 aan de Radboud Universiteit Nijmegen is gepromoveerd.

In deze studie worden lege hulpwerkwoorden (*dummy auxiliaries*) gedefinieerd als hulpwerkwoorden die niet lijken te worden gebruikt om tijd of aspect uit te drukken bij het verwerven van finietheid in het Nederlands. Het gebruik hiervan is onderzocht bij volwassen leerders van Nederlands als tweede taal (NT₂), zich normaal ontwikkelende kinderen en kinderen met een taalontwikkelingsstoornis. Dit zijn de vragen die in het onderzoek centraal staan: wat is de rol die lege hulpwerkwoorden spelen bij de verwerving van finietheid in het Nederlands? En zijn er verschillen in de manier waarop ze worden gebruikt door verschillende typen taalleerders?

Het antwoord op de vraag naar de rol van lege werkwoorden is dat deze te beschouwen zijn als een voorstadium van het proces waarin het lexicale werkwoord verplaatst wordt van het eind van de zin naar de eerste of tweede plaats. Daarbij zijn twee fasen te onderscheiden: een eerste fase waarin zowel *zijn* en *gaan* worden gebruikt, gevolgd door een fase waarin het gebruik van *zijn* vermindert terwijl *gaan* gebruikt blijft worden. Het onderzoek leert verder dat zowel zich normaal ontwikkelende als taalgestoorde kinderen meer lege hulpwerkwoorden gebruiken naarmate de morfologische complexiteit (bij het gebruik van verleden tijd) en de syntactische complexiteit (bij het gebruik van inversie) toenemen. De onderzoeker verklaart deze bevinding vanuit de 'blootstellingsdrempelhypothese' (een mooi Scrabblewoord, zo dit op het Scrabblebord mocht passen). Deze hypothese houdt in dat er voor elke te verwerven structuur een minimum aan blootstelling nodig is. Voor het Nederlands lijken de drempels voor de vervoeging van de verleden tijd en het gebruik van inversie hoger dan voor de verwerving van de tegenwoordige tijd. Kinderen die weinig input krijgen in het Nederlands vertonen dezelfde syntactische structuur als beginnende, volwassen NT2-leerders. Verschillen in het gebruik van lege hulpwerkwoorden worden vooral bij jonge, tweetalige taalgestoorde kinderen gevonden. Zij gebruiken minder lege hulpwerkwoorden dan de tweetalige zich normaal ontwikkelende kinderen van dezelfde leeftijd. De onderzoeker ziet daarin haar verwachting bevestigd dat het gebruik van lege hulpwerkwoorden een strategie is die zich normaal ontwikkelende kinderen in een vroeg stadium van taalontwikkeling efficiënter weten in te zetten dan taalgestoorde kinderen. Zij verbindt daaraan de conclusie dat het (ontbreken van het) gebruik van lege hulpwerkwoorden op een taalontwikkelingsstoornis zou kunnen duiden en langdurig gebruik van het hulpwerkwoord *zijn* op problemen bij de verwerving van het Nederlands, omdat dit hulpwerkwoord slechts kort wordt gebruikt door zich normaal ontwikkelende kinderen.

Hoe is de onderzoeker tot haar bevindingen gekomen? Ze heeft daartoe een corpusstudie – gebaseerd op data van vijf eentalige, Nederlandse kinderen (1;6-3;6 jaar) – verricht, gevolgd door drie experimentele studies met respectievelijk volwassen NT2-leerders (21-54 jaar), zich normaal ontwikkelende een- en tweetalige kinderen (3;6-7;9 jaar) en een- en tweetalige kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (4;1-9;7 jaar). De moedertalen van de tweedetaalleerders in het onderzoek zijn Turks, Tarifyt en Marokkaans-Arabisch.

Uit de corpusstudie blijkt dat jonge kinderen vooral *gaan* als leeg hulpwerkwoord inzetten en in mindere mate *zijn* en *doen*. Hoewel het gebruik van finiete werkwoorden in beginpositie snel toeneemt zodra kinderen eenmaal twee jaar zijn, blijven ze tot 3;6 jaar een vorm als *hij ziet* gebruiken naast constructies als *hij gaat/is/doet zien*.

Aan de deelnemers aan de experimentele studies zijn dezelfde taken voorge-

legd waarbij de derde persoon enkelvoud werd uitgelokt: een begripstaak, een verteltaak en twee aanvultaken. De begrips- en verteltaak testen de aspectuele betekenis in zinnen met *zijn* plus infinitief en *gaan* plus infinitief. De aanvultaken testen de relatie tussen morfologische en syntactische vaardigheden enerzijds en het gebruik van lege hulpwerkwoorden anderzijds.

Bij de volwassen NT₂-leerders leidt een verhoging van de morfologische en syntactische complexiteit niet tot het gebruik van meer lege werkwoorden. Zowel bij de zich normaal ontwikkelende als de taalgestoorde kinderen is dat wel het geval. Het antwoord op de vraag waarom dat zo is had naar mijn idee meer aandacht kunnen krijgen. Julien veronderstelt dat de volwassen taalleerders in het taalaanbod te weinig zijn blootgesteld aan inversie en vervoeging van de verleden tijd. Dat roept de vraag op waar die 'blootstellingsdrempel' precies ligt. Ook andere mogelijke verklaringen worden genoemd (transfer vanuit T₁, motivatie en kwaliteit van het onderwijs), maar of, hoe en in welke mate dat het geval is, blijft onduidelijk.

Uit de studie naar de zich normaal ontwikkelende kinderen blijkt dat een- en tweetaligen op dezelfde manier finietheid verwerven in het Nederlands. Het feit dat een- en tweetalige kinderen met dezelfde mate van blootstelling aan het Nederlands niet significant van elkaar verschillen in het gebruik van lege hulpwerkwoorden en correcte vormen wordt ook hier opgevat als steun voor de blootstellingsdrempelhypothese. Wel is het soort werkwoord van invloed op het gebruik van lege werkwoorden. Complexe scheidbare werkwoorden (*uitslapen*, *voorlezen*) blijken meer lege hulpwerkwoorden uit te lokken dan regelmatige en onregelmatige werkwoorden.

Het onderzoek naar taalgestoorde kinderen wijst uit dat zij net zo lang lege werkwoorden blijven gebruiken totdat ze de morfosyntactische problemen bij de verwerving van werkwoordsvervoeging en de verplaatsing van het werkwoord hebben overwonnen. Het kan volgens Julien wel zeven tot acht jaar duren alvorens ze de precieze betekenis van de *gaan*-plus-infinitiefconstructie in de zin van nabije toekomst of voornemen begrijpen. Dat zou op een tekort aan verwerkingscapaciteit bij de taalgestoorde kinderen duiden in vergelijking met de zich normaal ontwikkelende kinderen.

Al met al is de studie een doorwrocht onderzoek naar het antwoord op de vraag waarom (beginnende) NT₁- en NT₂-leerders lege werkwoorden gebruiken en of er daarbij verschillen zijn tussen verschillende soorten leerders. Dat antwoord komt er, maar tegelijkertijd blijft ook een aantal vragen onbeantwoord. Ik noemde al het punt waarom een verhoging van de morfologische en syntactische complexiteit bij volwassen NT₂-leerders niet tot het gebruik van meer lege werkwoorden leidt, terwijl dat bij zich normaal ontwikkelende en taalgestoorde kinderen wel het geval is. Verder blijf ik worstelen met de vraag wat we ons nu precies

bij de 'blootstellingsdrempel' moeten voorstellen. De drempel die moet worden overschreden is een mooie metafoor voor iets dat niet vanzelf gaat en waarvoor we moeite moeten doen om dat onder de knie te krijgen. Daar mag een kern van waarheid in schuilen, maar als in het slothoofdstuk wordt beweerd dat de drempels voor inversie en vervoeging van de verleden tijd hoger lijken te liggen dan voor tegenwoordige tijd en vervoeging daarvan in mededelende zinnen, blijft het gissen naar het omslagpunt waarop een taalleerder van een tussentaalconstructie overgaat naar het gebruik van de correcte vorm.

De suggestie voor de praktijk dat de manier waarop en de mate waarin kinderen al dan niet lege hulpwerkwoorden gebruiken een indicatie kan vormen voor een taalontwikkelingsstoornis is een interessante observatie, maar vereist mijns inziens de nodige praktijkervaring en specifieke kennis om dat op basis van het (ontbreken van het) gebruik van lege hulpwerkwoorden vast te kunnen stellen.

Dat bij taalverwerving in het algemeen en bij het gebruik van lege hulpwerkwoorden niet alleen de mate en duur van blootstelling ertoe doet, maar ook de kwaliteit ervan en dat het zinvol is daarmee in de toekomst rekening te houden, is – aan het eind van de dissertatie gekomen – een aanbeveling voor vervolgonderzoek waar niet velen bezwaar tegen zullen hebben. Eenvoudig om dat te onderzoeken is dat echter niet, dus ook dat antwoord zal nog wel even op zich laten wachten.